

e brengen. Be-
de HERE zijn
n kan dat zijn
dat de HERE
n wil dat zeg-
a vervulde: ze
uth 1:6 lezen.
van Moab, dat
vinden we de
ade hun brood,
het een zegen
straf zijn.

rukking uit de
od, die de mis-
eren" (Ex. 20
ren in de ge-
zoeken in de

plaats van be-
n boeten. God
juist zijn eigen
het zich niet

rkeerdheid, om
rin openbaart,
nde liefde van
l. Doch Jahve,
erminst berus-
koren volk. In
ligheden open-
s God des ver-

waarschuwing
gekomen zijn
iden" wel eens
hebben nooit
el eens zo ge-
s kan eigenlijk
zo spreekt de
voor Chozazin
dat de krach-
ed waren? In-
hemel toe ver-
muren mocht
ar Jezus zegt,
zal zijn in de
lie steden, die

nt het er niet
leer zijn. Want
ijn en toch in
maar toezien.
an moeten we
ds toorn. Om-
n missen. Om-
we dat?
t wij wel van
eigenlijk geen
enes, een groot
d toort over
volk. We doen
heden. En Hij
We zullen het
a. Gods kinde-
zullen we niet
ler dagen. Be-
ij Hem zouden
ouden zijn een
heilig" (1 Pe-
lmaakt, gelijk
kt is" (Matth.

zijn zaad,
taat.
wet verlaten,
ling niet kan
baten,
areven,
en beven".
H. J. J.

LIJK LEVEN

on bij de aan-
r in het bur-
den over het
surtenissen in
heden en de
deze rede met
raaft zijn ver-
tot wet" en
ter om terug
vroegere be-
als die meer-
L. R.) positief
onwenselijkheid
eisen van de

rechtszekerheid het huidige college dwingen, dit pre-
cedent te volgen. Ik doel op de gevallen, dat men,
afgaande op een arrest van het hoogste rechtscollege,
op grote schaal overeenkomsten sloot of andere
rechtshandelingen verrichtte, zodat een herroeping
van het precedent een fatale verwarring in het rechts-
verkeer zou te weeg brengen..... Wat in deze geval-
len de Hoge Raad dwingt om aan de precedenten
vast te houden, is de terugwerkende kracht, die een
nieuwe interpretatie zou hebben, waardoor het rechts-
verkeer ontwricht en de personen die in vertrouwen
op het precedent hebben gehandeld gedupeerd zouden
worden."

In Nederland heeft deze in vele opzichten goede
regel gelukkig niet het karakter van een wettelijke
verplichting tot het continueren van fouten. Een
rechtscollege kan op een bepaald moment om gaan,
zoals dit in de vaktermen heet. Wij hebben dit op
31 October 1951 gezien van het Gerechtshof te 's-Grave-
nhage in de zaak van de Gereformeerde Kerk te
Vrouwenpolder, welke uitspraak als een precedent
beschouwd kan worden voor Axel en naar wij hopen
ook in de toekomst voor andere kerken, aan wie thans
nog haar rechtmatige bezittingen worden onthouden.

De rechtspraak uit de Doleantie-tijd is in het licht
van het vorenstaande in vele opzichten leerzaam.
Leerzaam in de zin hoe men niet moet handelen,
wil men als kerklid zijn rechten behouden. Leerzaam
voor de kerkstrijd van 1944 en volgende jaren: en zeer
waarschijnlijk van groot, zelfs van beslissend belang,
indien een rechter vandaag zich ermee moet con-
fronteren bij het nemen van een beslissing waar de
voortzetting van de aloude kerk is. Wij willen hiertoe
enige uitspraken citeren, voorzien van kort commen-
taar:

1. De Rechtbank te Utrecht bealliste bij vonnis van
2 April 1890 W. 5883 het volgende inzake het kerke-
lijk geschil te Voorthuizen: Vóór 1816 waren er in
Nederland slechts plaatselijke kerken of kerkelijke
gemeenten. De Koning was in 1816 niet bevoegd aan
die kerkelijke gemeenten een nieuwe organisatie op
te leggen. Derhalve zou in dat jaar ieder dier plaat-
selijke kerken bevoegd zijn geweest om te weigeren
de in dat jaar door de Koning vastgestelde organisa-
tie te aanvaarden. Noch van een uitdrukkelijke aan-
vaarding, noch van 'n weigering is tijdens de invoering
der organisatie gebleken. Daarentegen is in al de
plaatselijke kerken in Nederland die organisatie de
facto ingevoerd. Daardoor zijn zij alle verenigd tot
één onafscheidelijk geheel: de Nederlandse Hervorm-
de Kerk. Daarom zijn de besluiten zowel van de ker-
keraad van Voorthuizen in 1886 als die van Ulrum
in 1834 om zich aan de bestaande kerkorde te on-
ttrekken krachteloos.

Commentaar:
Vóór 1944 waren de Gereformeerde Kerken in Ne-
derland zelfstandige plaatselijke kerken of kerkelijke
gemeenten. De Generale Synode was in 1944 niet be-
voegd aan die kerkelijke gemeenten een nieuwe orga-
nisatie op te leggen. Derhalve was in dat jaar ieder
dier plaatselijke kerken bevoegd om te weigeren de
in dat jaar door de Generale Synode vastgestelde
organisatie, o.a. bestaande in het toekennen aan die
synode van macht als opperkerkeraad, te aanvaarden.
Van een weigering is tijdens de invoering dier orga-
nisatie gebleken door Vrijmaking van vele gemeenten
en gemeentelieden, waardoor in deze gevallen deze or-
ganisatie noch de jure, noch de facto is ingevoerd.
Daardoor zijn zij gebleven wat zij vóór 1944 waren:
zelfstandige kerken in confederatief verband. Daar-
entegen hebben vele leden dier plaatselijke gemeenten
door de nieuwe organisatie noch uitdrukkelijk te aan-
vaarden, noch te weigeren haar voor zich de facto
ingevoerd (bezwaarden onder de synodocratie). Ter-
wijl van anderen blijkens besluiten van kerkelijke ver-
gaderingen en ondubbelzinnige uitingen in „samen-
sprekingspogingen" moet worden aangenomen, dat zij
voor zich de nieuwe organisatie ook de jure hebben
aanvaard. Daardoor zijn zij allen — in tegenstelling
tot de Gereformeerden (in de volksmond Vrijgemaak-
ten geheten) — verenigd tot één onafscheidelijk ge-
heel: de zich ten onrechte noemende Gereformeerde
Kerken in Nederland, die zich aan de bestaande kerk-
orde hebben onttrokken en derhalve recht op de ker-
kelijke goederen, aanwezig ten tijde der Vrijmaking,
missen.

2. Het Hof te Leeuwarden besliste bij arrest van
29 Mei 1889 W. 5751 het volgende inzake het kerke-
lijk geschil te Zuidwolde: Een predikant, die door de
kerkeraad van een Ned. Herv. Gemeente (samenge-
steld overeenkomstig de vigerende reglementen) be-
roepen zijnde, deze beroeping heeft aangenomen en
ten blijke daarvan de beroepsbrief met zijn handte-
kening heeft bekrachtigd, kan daarna de wettigheid
der kerkelijke reglementen krachtens welke hij beroe-
pen is, niet betwisten.

Commentaar:
Een „bezwaarde" predikant, die door de kerkeraad
van een synodocratische gemeente (die de zondige
leer- en tuchtbesluiten van 1944 e.v. de facto of de
jure heeft aanvaard) beroepen zijnde, deze beroeping
heeft aangenomen en ten blijke daarvan de beroeps-
brief met zijn handtekening heeft bekrachtigd en over-
eenkomstig het bevestigingsformulier beloofd heeft
zich te onderwerpen aan de kerkelijke vermaning, vol-
gens de gemene ordening der kerken, kan daarna de

wettigheid dier besluiten krachtens welke hij beroepen
is, niet meer betwisten.

Doch ook voor de leden geldt dit:

3. De Rechtbank te Groningen besliste bij vonnis
van 2 Maart 1888 W. 5535 inzake het kerkelijk ge-
schil te Wetsinge-Sauwerd:

In het bij bevestiging als lidmaat de belofte afleg-
gen zich aan het kerkelijk opzicht te onderwerpen,
ligt een erkenning van de verbindende kracht van
het reglement van 1816 opgesloten. Voor hen, die de
wettigheid der kerkelijke organisatie ontkennen en de
gehoorzaamheid opzeggen aan de synodale reglemen-
ten is in de nederlands hervormde kerk geen plaats
meer, en hun bewering, dat zij in die kerk willen blij-
ven wordt door hun gedragingen duidelijk weerspro-
ken en is inderdaad niets dan een protestatio actui
contraria (d.w.z. een protest, dat in strijd is met de
ingenomen houding, L. R.).

Zó is de synodocratie ingevoerd anno Domini 1816!

En zo dreigde dit te geschieden anno Domini 1944.
Prof. Schilder heeft toen — Gode zij dank — ge-
weigerd zijn zaak tot een precedent te doen worden,
hetgeen hij aan de toen zittende Synode heeft bericht.
Onze getrouwe God heeft de kerk bewaard. Laten wij
nu allen getrouw zijn en om getrouwheid bidden in
het verstaan van onze roeping om waar en wanneer
dit kan te getuigen van het precedent der Vrijmaking,
waardoor de kerk behouden bleef. Opdat in de weg
van het recht de eenheid der kerk worde hersteld met
de velen, die achterbleven, en ook daardoor hun na-
geslacht te behouden voor de ware dienst van God.
En niet in het minst, dat wij zelve op onze hoede mo-
gen zijn om in Gods kracht valse precedenten nu en
in de toekomst te voorkomen.

Mr L. ROELEVELD.

De bibliotheek van wijlen Prof. Schilder

4de verantwoording: 25 Aug.: D. J. G. te K. f.250;
A. E. B. te E. f.250; D. S. te B. f.3.—; 26 Aug.: J. A. B.
te L. f.5.— (groblijet No 100; ik wilde wel, dat alle
groblijetboeken tegen het eind gingen lopen; u moogt
echter No. 100 er voor dit doel ook wel al uitscheuren,
al bent u nog maar bij No. 3.....). 27 Aug.: H. B. f.5.—
(ik vermeld, op verzoek, alleen de initialen; dus geen
eerste letter van plaatsnaam). En dan f.2.—; van wie?
In mijn bus vond ik op 27 Aug. een enveloppe, waarin
de f.2.— met bijgaand briefje: „Dokter, Vier meisjes,
die een daagje uit waren, zagen in Leiden een naam, die
bekend was uit „De Reformatie". Nu wilden wij ook iets
geven voor de bibliotheek van wijlen Prof. Schilder. Niet
veel, maar uit een goed hart. De hartelijke groeten en
veel zegen van vier meisjes." Kijk, dat is nou eens ori-
gineel! Die houden, óók in hun vacante, op hun plezier-
tochtjes, de belangen van kerk en koninkrijk Gods in
het oog. Dat belooft meer, dan die vrijgemaakte gym-
nastiekclub, die naar Texel ging en, volgens De Visser,
daar 's Zondags niet eens naar de vrijgemaakte kerk-
dienst ging..... Verder: de Witte Singel is breed genoeg,
en het wegdek is best; en mijn bus heeft voldoende ruim-
te; Leiden is verder een zeer bezienwaardige stad: hoe
meer vrijgemaakte meisjes naar Leiden, hoe liever! Wie
zullen het volgende 4- of x-tal vormen? 28 Aug.: N. B.
te B. f.5.—; 29 Aug.: M. v. R. te V. f.5.—. Ziezo, voor
ditmaal ben ik er weer. Dit is dus bij elkaar f.30.—.

De 3de verantwoording sloot op f.160.—. Ik ben dus
nu op f.190.—.

We gaan moedig voorwaarts! Wier initialen zal ik in
de 5e verantwoording op mogen nemen?

Als steeds, Uw P. JASPERSE.
girs 25727.

Als antwoord op een ingekomen vraag in het nummer
van vorige week moge dienen, dat door mij uit de biblio-
theek van wijlen Prof. Schilder zijn uitgeleend alle wer-
ken, die voor de bibliotheek van de Theologische Hoge-
school van waarde bleken. Achter bleven vele boeken,
die van betekenis, sommige zelfs van grote betekenis zijn,
maar die reeds in onze bibliotheek aanwezig waren, en
andere (meest literaire) op wier bezit niet zoveel prijs
kon worden gesteld, dat hun aanschaffing verantwoord
geacht kon worden. 't Is me een genoegen, br R., die de
bewuste vraag stelde, welke van hartelijk medeleven ge-
tuigt, op deze wijze geheel te kunnen geruststellen. P. D.

** De afvallige kerk: wegbereidster voor het communisme

Het dagblad „De Telegraaf" van j.l. Dinsdag bevat
een op liberalistische leest geschoeid artikel over de jong-
ste bezetting van de Ministerzetels, waarin echter enkele
behartigingswaardige dingen gezegd worden.

't Luidt als volgt:

„De diepe teleurstelling, welke het nieuwe kabinet ver-
wekt, komt overeen met de gevoelens, welke koning Nobel
bezielde (uit het bekende dierenepos, toen hij vernam,
dat de sluwe vos Reinaert de haas Cuwaart, koning No-
bels boodschapper, het hoofd had afgebeten, P. D.). De
K.V.P. schijnt van de gedachte uitgegaan te zijn, dat een
Rooms-Rode coalitie uit den boze was, daar dan de socia-
listische invloed te groot zou worden. Men kan gerust
zeggen, dat, indien dit waar is, zij het omgekeerde tot stand
heeft gebracht. Het dirigisme, dat zovelen zeggen te vre-
zen, is in dit gouvernement een element, dat zeker door
prof. Zijlstra niet zal worden tegengehouden.

Dr Drees, de socialist bij uitstek, leider van de rege-

De kerk op zolder

Aan een van de grachten van Amsterdam, bekend
om hun schilderachtige schoonheid, staat ergens een
huis, dat in de wandeling de naam draagt: „Onze-
lieve-Heer-op-zolder". Het was in de dagen, toen aan
de Pausgezinden na de Alteratie van 1578 het houden
van openbare godsdienstoefeningen niet was toege-
staan, een roomse schuilkerk. Een plaats, waar, als
de Schout met zijn ridders op inspectie kwamen, al-
taar en miskelk op zeer snelle wijze konden worden
weggemoffeld op de zolder. Aan die miskelk en des-
zelfs inhoud, de hostie — naar roomse opvatting het
lichaam des Heeren, of, zoals roomse mensen zeggen:
„Ons Heer" — dankte die schuilkerk haar naam:
„Onze-lieve-Heer-op-zolder".

Iets dergelijks kende voor meer dan honderd jaar
het Friese Bolsward. Ik heb het verhaal onlangs uit
de mond van een oude vrijgemaakte en dus ook in de
lijn der Afscheiding gebleven dame — n'en déplaise
Professor G. M. den Hartogh — opgetekend. Toen ze
een meisje was van een jaar of tien ging een oud,
tot het ouderlijk huis behorend pakhuis verbouwd
worden om bij de woonruimte te worden getrokken.
Bij die verbouwing zou een van de relieken van de
Afscheiding in Bolsward verdwijnen. Maar voor de
slopers en bouwers begonnen nam de vader het meisje
mee naar het achterhuis. En zei: Ik moet jou nog wat
laten zien en je ook wat vertellen. Zie je daar dat luik
in de zoldering? Ja? Nu, dat luik is nog uit de tijd
van de Afscheiding. Toen werd in dit achterhuis kerk
gehouden. Meer dan twintig mensen mochten daar van
de politie niet komen. Er waren hier beneden dan ook
nooit meer dan negentien mensen. Maar de rest van
de gemeente was er ook wel. Die zat op zolder. En
luisterde naar de preek door dat geopende luik. Kwam
de politie controleren of er soms meer dan twintig
mensen waren, dan ging het luik dicht. Was de politie
verdwenen, dan ging het weer open en werd de dienst
voortgezet. Jij bent groot genoeg om dat te onthou-
den. Onthoud het."

Zo heeft die Bolswarder vader op zijn wijze Psalm
78 betrachtd: „Wij zullen het niet verbergen voor onze
kinderen."

Het verhaal gaf me stof tot denken.

Mijn gedachten speelden van Bolsward naar Amster-
dam. Naar „Onze-lieve-Heer-op-zolder". En van Am-
sterdam weer naar Bolsward. Dáár was het écht zo:
De Heere Christus op zolder. Daar óók. Onder de
prediking: met Zijn genade, met Zijn Heilige Geest.

Daar was nu — om een geliefde onderscheiding van
Schilder te gebruiken — óók een boven- en een benede-
nafdeling der kerk.

Ze hebben daar geen gezangen gezongen. Maar je
moet er ook niet aan denken in die situatie: „Door
gans uw kerk wordt steeds, daar boven, hier benede-
nen....."

Zo kwamen de Afscheidenen samen.
De HEERE had ons later toch wel ruimte gemaakt!
En toch.....
Ons geslacht heeft wéér op zolders gekerkt.
In het hoge Noorden.
In het West-land.
Alleen: niet in een boven- en een benedenafdeling.
En ongehinderd door politionele maatregelen.
Tegelijk in vele plaatsen in het wel betwist, maar
door de rechterlijke macht beschermd bezit van het
kerkgebouw.

Wat is de HEERE goed!
Onze politieke invloed is zeer gering.
Onze rechtspositie stevig.
Door 's HEEREN gunst.
Hij zit in de vergadering der „goden".
Ook in de vergaderingen der Nederlandse rechters.
En al zit er geen mán van ons in de kamer, zo het
God belieft zal de kerk der Scheiding, der Doleantie,
der Vrijmaking een gerust en stil leven hebben.
Bidden we maar veel voor onze koningin.
En voor allen, die in hoogheid zijn. 1 Tim. 2.
En óók: dat luik in Bolsward niet vergeten!

D. E. C.

ring; geassisteerd door mr Donker en de heer Van de
Kieft, oude, geheide sociaal-democraten. Hun wezenlijke
bedoelingen hebben zij bij meer dan één gelegenheid uit-
gedragen. Zij verkondigen sinds jaar en dag de bittere
strijd tegen de „gelukkige bezitters". Het is alleen ver-
bazingwekkend, dat zij altijd weer bondgenoten vinden
bij degenen, die in de eigendom nog een van de grond-
voorwaarden voor de menselijke vrijheid zien. De heer
Suurhoff, de man, die de Amsterdamse beurs aanzienlijk
minder vindt dan een boerenhuutschuur, zal zeker de laat-
ste zijn, die een rem is op het optreden van doctrinairen
als Donker en Van de Kieft. Integendeel, hij zal hen aan-
vuren. Wat staat tegenover deze capabele, heftige en
virulente mannen? Want laat het ons toegeven: de ca-
paciteit in dit kabinet ligt allerminst rechts, maar links.

De heer Beel is altijd een getrouw dienstknecht in het
rose paleis geweest. Van de heer Luns weten wij niets,
behalve dat hij een aardige man is. De heer Beyen zal
opgaan in de moeilijkheden van zijn nieuwe ambt; ook
van de andere ministers kan men op z'n best zeggen.

dat het al mee zal vallen, als zij vakministers zullen blijven. Wij willen een uitzondering maken voor de heer De Bruijn. Aanvankelijk zou zijn ministerie dat van Bezitsvorming heten. Gedachtig aan die landen, welke oorlog, vrede en dictatuur, democratie noemen, heeft men althans de goede smaak gehad, het nieuwe departement van de heer De Bruijn de naam te geven waarop het recht heeft, nl. van Bezitspreiding. Ook hier ziet men een man aan het werk, wiens streven in de richting gaat om de eigendom zoveel mogelijk te besnoeien: ja, in feite tot een last te maken.

De conclusie kan niet anders zijn, dan dat de grootste gemene deler van dit kabinet rood is. Prof. Zijlstra sluit bij die elementen in ons anti-revolutionnaire of christelijk-historische leven aan, die in een andere koers willen varen; een koers waarvan zij denken, dat deze nieuw is, doch die al bijna een eeuw door de socialistische wordt gepropageerd. Hier en daar kan een man als prof. Zijlstra zachtzinnig remmen; het zal er op neerkomen, dat hij, lichtelijk morrend, in de trekschuit van de progressie stapte, die bereids in 1848 van wal is gestoken.

De K.V.P. heeft zich laten afschepen met een proces van vermenigvuldiging; de quantiteit met de kwaliteit verwarrende heeft deze grote partij in het aantal ministeries een waarborg gezocht tegen de bedoelingen van de grote bondgenoot, welke ook zij zegt te vrezen: doch, in wezen, dient.

Ten principiële gesproken is dit ministerie het meest linkse, dat de Nederlandse geschiedenis gekend heeft. Het is goed recht, wanneer een zodanig ministerie optreedt. Laat ons echter ophouden te bazelen over „Inkapseling van de Partij van de Arbeid“, over bezitspreiding en over al dat soort zaken. Laat ons nu maar ronduit toegeven, dat het ook de K.V.P. is, welke, met kracht, de socialistische helpt doeleinden te bevorderen, waarvan men in Oost-Europa de uitkomsten ziet. Hoeveel beter zou het zijn, indien men de politiek op dit terrein eerlijk en oprecht dreef.

Tot zover „De Telegraaf“.

Zonder 't met de grondmotieven van dit artikel eens te zijn, kan toegegeven worden, dat inderdaad dit overwegend linkse ministerie op 't paard geholpen is door Rome. Ondanks alle bezwaren van Roomse zijde komt hier opnieuw uit, wat Prof. Holwerda aan de hand van de Catechismus reeds voor jaren betoogde: Rome staat principieel niet rechts, maar links. Rome is mee wegbeider voor het communisme.

Diepste oorzaak is: Woordverlating. Rome heeft het volk er aan gewend, meer te luisteren naar mensenvoed en mensenvoeding dan naar het Woord Gods. Bij Rome is de traditie, wat mensen leerden, gesteld eerst naast en later boven de Schrift: de Schrift, zegt men daar, is nuttig, maar de traditie is noodzakelijk. En de traditie moet dan dienst doen, om de afwijking van Gods Woord te rechtvaardigen (Mariaverering, kerkelijke hiërarchie, de zeven Sacramenten, enz.). Ten slotte beoordeelt ook weer een mens, de paus, wat traditie is, in hem heeft de traditie een eigen, onfeilbaar orgaan, zoals Rome leert.

Maar elke gemeenschap, die gewend is te luisteren naar en te gehoorzamen aan mensenvoed, blijft in dat mensenvoed gevangen. En zij, die over die gemeenschap heersen en zelf de Schrift niet zien als de enige norma et magistra (leermeesters) en iudex (rechter) gelijk de Hervormers terecht leerden, zijn nu in de eerste plaats aangewezen op hun eigen oordeel of dat van anderen. Menselijk overleg, menselijke wijsheid verdringt dan de wijsheid, die van Boven is; men gaat zoeken wat naar mensmaatstaf nuttig is: de utiliteits-politiek, waarin Rome dan ook bij uitstek bedreven is. En het einde is: geen principieel verweer tegen de steeds verder opdringende macht van het ongelooft, en: de weg bereiden voor de Anti-Christ.

De Schrift vermaant ons, geen voetstap op deze onheilsweg te zetten.

Daarom in de kerk en daarbuiten, in elke levenssector, ook in de politiek, tegen revolutie en alle ongelooft: het

Verandering en bestendigheid in de natuur (1)

II. Voor overeenkomstige vragen stelt ons nu de levende natuur. Een plant groeit. Na verloop van tijd zijn er dus stoffen in haar die er tevoren niet waren: kleurstoffen, vezelstoffen, vergiften, voedingsstoffen, geneesmiddelen. Ontstaan al deze stoffen uit het niet en verdwijnen zij in het niet bij het sterven en vergaan van de plant? Of neemt de plant ze ergens vandaan, uit de lucht bijvoorbeeld en uit de grond, en worden zij daaraan later weer afgestaan?

En hiermede samenhangend is de vraag: hoe komt het dat in een ongestoord landschap, zoals een oerwoud, jaar in jaar uit, eeuw in eeuw uit, weer nieuwe planten kunnen komen in plaats van de gestorvene? Een zelfde vraag voor het dierlijk leven.

Het is alles ingewikkelder, meer dan bij de kringloop van het water. Hoe wij Genesis 1 ook moeten verstaan, wij geloven de continuïteit van de „oergeschiedenis“ met onze geschiedenis; hetgeen dus betekent ruimte vragen voor onze natuurwetenschap ook voor die dagen (wanneer komt er eens 'n verklaring van Genesis 1 van vrijgemaakte zijde? Is er ook wel één preek over?); hoeveel hierin duister moge zijn, zoveel is zeker dat het aardse leven gekomen is ná de schepping en ordening der onbezielden natuur en niet gelijktijdig; ervóór zou niet kunnen, de plant ondersteunt de aarde en de lucht en het water. Wij geloven dat het toelaatbaar is aan het tijdelijke van vóór en na die dagen de gewone betekenis te hechten. En voorts lezen wij toch wel dat God in Zijn werken opklimt, opklimt tot de mens die beeld van Hemzelf is en zo bevreemdt het ons niet dat de mens een structuur vertoont dusdanig ingewikkeld, dat die der overige natuur als eenvoudig aandoet, hoe moeilijk zij in zichzelf al moge zijn. En zo zullen zelfs de planten, de eerste levende wonderen die zich vertoonden, door het leven in hen, oneindig meer ingewikkeld zijn dan de natuur van de zee en het land, het licht en het uitspannel. Een uitspraak die wordt bevestigd door elke bladzijde van elk werk ook over planten en dieren. Gold vroeger als voorbeeld dat een nietig madeliefje ingewikkelder is dan welke chemische fabriek ook, onlangs werd op een congres van geleerden gezegd, dat waarlijk niet de minste: één cel van een of andere plant, dus één cel misschien 1 millimeter groot, is even ingewikkeld als een heel Ruhrgebied van fabriekscapexen.

Men heeft toch nog geleerd iets van deze wonderen

Evangelië. Een kleine groep? Als die kleine groep maar profeteert, het Woord laat spreken, door het Woord getuigt.

En als de kerk maar getrouw is, en de Schrift niet van haar plaats laat dringen. Een teken des tijds, dat in de Hervormde Kerk mensenvoed, de beslissing der synode, het hoogste en laatste woord heeft! Eveneens, dat men in de gebonden kerken durft leven: men moet altijd beginnen, zich aan het synodebesluit (mensenvoed) te onderwerpen. Dat is in eerste instantie: mensenvoed meer gezag dan Gods Woord!

Ook hier komt tot ons de ernstige waarschuwing van Christus: Ziet toe, dat u niemand verleide! P. D.

te ontraadselen. In eenvoudige opzet is het aldus. De plant neemt met haar bladeren een zeker gas uit de lucht op dat zich altijd daarin bevindt, zij het per 10.000 liter lucht slechts 3 liter hiervan. Dit gas, het koolzuurgas, is hetzelfde dat wij ontmoeten in spuitwater, gazeuse-limonade, het is het gas dat het deeg doet rijzen bij het gisten en zo het baksel luchtig maakt. Dit gas neemt de plant dus voortdurend op uit de lucht; met haar wortels zuigt zij water uit de grond met daarin verschillende opgeloste stoffen — enkele dezer stoffen voegt men toe als kunstmest indien de grond te arm eraan is of uitgeput.

En nu gebeurt er iets waarvan de natuurwetenschap nog slechts het allereerste begin verstaat. Met medewerking van het licht kunnen groene planten deze stoffen, voornamelijk het koolzuurgas en het water, veranderen in allerlei andere stoffen. Dit gaat ongelooft ingewikkeld, langs tientallen tusschenproducten waarvan vele slechts een kort ogenblik bestaan. Hoevele zullen er zijn die zo onbestendig zijn, dat zij tot op heden aan onze aandacht hebben weten te ontsnappen? Zo vormt de plant haar kleur- en voedingsstoffen en alle andere duizenden materialen die in haar aanwezig zijn. Dit proces draagt de naam van assimilatie-proces, waarin wij het woord simile, d.i. gelijk, bespeuren; en inderdaad, naast de reeds genoemde stoffen vormt de plant uit de ruwe materialen water en koolzuurgas weer nieuw bladgroen en nieuwe cellen, gelijk aan de oude. Zij dwingt als het ware de ruwe grondstoffen gelijk te worden aan haar eigen bestanddelen. Ditzelfde wonderlijk vermogen bezit al het leven; in een groeiend kind worden de bestanddelen van brood en melk als het ware omgekeerd in de vorm van vlees en bloed..... En, wij dwalen even af, er zijn ziekten, de virusziekten, zoals mond- en klauwzeer, mazelen, waarbij sommige stoffen ditzelfde vermogen bezitten om andere stoffen aan zich gelijk te maken, welke nieuwe stoffen zich op hun beurt vermenigvuldigen; alleen hier komt er dan een overmaat van schadelijke stoffen of van stoffen die nu schadelijk worden door hun woekerende toename.

Sterft de plant en vergaat zij, dan gaan al de ingewikkelde stoffen weer te niet en komt er weer terug koolzuurgas en water. Het gas gaat weer de lucht in, het water wordt door de grond opgenomen of verdampst, en daarna kunnen weer nieuwe planten groeien en met de weer beschikbaar gekomen grondstoffen. Een kringloop dus ook hier; en deze wordt in stand gehouden door een kracht, de kracht der zonnestralen.

Het is zelfs zo dat de zonnewarmte, opgenomen bij de assimilatie, weer vrijkomt bij het vergaan der planten; in rottende stoffen is broei. Verbranden wij hout, of steenkool (vermoedelijk plantaardig materiaal dat tienduizenden jaren in de aarde bewaard gebleven is zonder te vergaan) dan worden de ingewikkelde plantaardige stoffen eveneens weer omgezet in koolzuurgas en water of waterdamp, en de warmte die er komt is gelijk aan de eenmaal, wie weet hoe lang geleden, opgenomen warmte der zon. Steenkool dient ons dan als 't ware als opgespaarde energie. Was het nu zo

De doorbraak van de „doorbraak“ II (slot)

Dit waren een paar stemmen uit de zeer vele.

Voor nog één wil ik ditmaal de aandacht vragen. Want ze is van een man, die steeds met waarlijk profetische visie het gehele menselijke leven bezag, beoordeelde en leidde. Ik bedoel Ds J. C. Sikkels.

Gedurende heel zijn publieke werkzaamheid leefde hij fel mee in de politieke strijd. Hij was antirevolutionair van top tot teen en in hart en nieren. En juist hij zag de toekomst reeds in zijn dagen zo somber in. Reeds in 1909 liet hij een doordringende alarmkreet horen over de ontwikkeling in de antirevolutionaire partij.

Hij sprak toen van een „tweeling“ welke daarin steeds meer voor de dag kwam.

„Die komt — aldus Sikkels — voor den dag bepaald ook in de vraag, of de taak van een christelijke regering enkel bestaat in het bevredigen; in het opkomen voor de rechten van het Christenvolk inzake Onderwijs; in het gelijkstellen van Christelijk Onderwijs met Neutraal, of onchristelijk, of anti-christelijk Onderwijs voor de Wet. Het Ministerie-Kuyper sprak reeds van Christelijke grondslagen van ons Staats- en Volksleven waarvoor een Christelijke regering heeft op te komen. Het tegenwoordige Ministerie spreekt van Christelijke rechtsgelijken, waarnaar de regering heeft te handelen. De vraag dringt ten principale naar den voorgrond, of een Christelijke regering als zodanig neutraal staat tegenover de geestelijke stromingen en geroepen is om in dezen de quasi-

Liberaal praktijk door de zuivere Liberale praktijk te vervangen, — of wel, dat zij geroepen is inderdaad positief Christelijk te zijn, en daarom ook te belijden, Christus te belijden, en dienovereenkomstig positief Christelijk te regeren.“

Men voelt hoe scherp Sikkels hier de kwestie stelt. Moet een Christelijke regering als zodanig neutraal staan tegenover alle, ook anti-christelijke, ja, atheïstische stromingen en dan alleen bedacht zijn op „gelijk recht voor allen“?

Of moet een Christelijke regering, ook als zodanig, de Christus belijden, aan Christus gehoorzamen en, binnen de grens van haar bevoegdheden, positief meewerken aan de komst van Christus' rijk?

Sikkels kiest met volle overtuiging en hartstochtelijk vóór het laatste.

Met grote zorg constateert hij, dat er „niet weinigen zijn, die meenen, dat één van de tweelingen reeds en voor goed dood is, en dat voor de andere zonder weerspraak is de volle erfenis, namelijk: de zuiver-Liberale praktijk der politieke rechtsgelijkheid van de geestelijke groepen in het volksleven, zonder een positief Christelijk belijden of regeren der regering, ja met de roeping der regering om neutraal te zijn. Die „eerlijkheid“ of „oprechte neutraliteit“ — dát zal dan zijn voor eens en voor goed de oplossing van het probleem; dát zal dan wezen het geheim van Christelijk regeren.“

Voor deze „neutraliteitspolitiek“ van een Christelijke regering waarschuwt Sikkels rusteloos.

Hij signaleert haar als de minister van Koloniën in het ministerie-Heemskerk (de Waal Malefijt) onder

„de bravo's van Links in de Tweede Kamer“ verklaart, „dat in Koloniën de Christelijke roeping der regering tegenover de Zending ALLEEN meebrengt de sociale werking van het Christendom te steunen“. Hier, zo verzekert Sikkels, is de tegenhanger van de verwerping van Minister Keuchenius!“

Op bijzonder duidelijke wijze bracht Sikkels deze principieel zeer belangrijke kwestie naar voren na een Kamerdebat over de preken die 's Zondags op de oorlogsschepen door de Commandant aan de matrozen moesten worden voorgelazen!

Dit preek-lezen moest geschieden uit preekbundels welke door de Regering waren voorgeschreven! De commandant was in de keuze van de te lezen preken niet vrij.

Voor Sikkels over deze kwestie schreef waren deze preekbundels geheel modern. En natuurlijk rees toen de vraag of een Christelijke overheid nu niet moest zorgen voor preken, die naar Gods woord zijn.

„Een zeer ernstige vraag, en een vraag van zeer verre strekking“, verklaarde Sikkels.

„We hebben hier 'n hoogst interessante en moeilijke

2) De begroting van Keuchenius was, 17 Februari 1890, door de Eerste Kamer afgestemd, waarna Keuchenius als minister aftrad. Kuyper schrijft in verband met dit afstemmen: „Zoo ooit, dan was hier weerzin tegen het persoonlijk optreden van den Minister, die den evenaar deed doorzwijven, en die weerzin had zijn diepsten grond in Keuchenius' wijze van uit te komen voor de belijden van den Christus“. (Zie: Mr L. W. C. Keuchenius, door Dr A. Kuyper, Haarlem 1895, p. 227). Ontroerend was de reactie van het antirevolutionaire volk op dit ontslag. Men voelde het; hier wordt een Staatsman vanwege zijn trouw belijden van den Christus ten val gebracht!

dat deze v
zonnestralk
zij altijd do
wetten van
warmte mi
dan toch s
gen kracht
noodzakelij
dering. Ool
verandering
eerste is d
van het bl

Bij de p
afregeling
lijk toch e
koolzuurgas
kingen gel
moezame
plaats, het
der voedin
het koolzu
zijn; en on
komt ditze
rug. Alwe
in een ver
stoffen be
zuurgas en
loop van l
gas; uit d
omgezet t
stoffen, v
den, dat
stoffen die
producten
gedachte,
eindprodu
zeker opzi
door hun
aantoonba
en vergaa
zelve wee

Deze be
die van h
Daar was
beken, in
weinig ver
ondergaan
gripende
gaan tijde

Deze be
verschillen
breid. Ze
zuurgas e
staan, dan
dat in dez
borgen zij
stoffen no
staan er
dium, ura
fosfor. W
bedacht d
deze reeks
uit de br
het algen
van speci

Stoffen
niet. Als
tuur nieu
dat de ele

kwestie, c
onzer N
Christelijk
Gods dien

Het de
Kamerdel
heid tege
niet ger
z.i. „de A
de Kame
dezen, er
aldus:

„Wie
dienen na
in het O

Dat is
is Gerefo
van God.
ook alzoc
taamt oc

Alle p
omstand
eisch de
Christelij
den zege

Indien
voor het
overblijf
zijn om

Onafw
God vree
predicati
van God
Kan e